

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО ЗАСЕДАНИЕ

*София, четвъртък, 11 октомври 1990 г.**(Открито в 15 ч.)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ (*Звъни*): Уважаеми народни представители! Откривам заседанието. Естествено то ще бъде кратко, тъй като знаете, че имаме само една точка за пленарното заседание - изслушване на изложение от страна на Председателя на Републиката д-р Жельо Желев за неговите посещения и срещи в Ню Йорк и Париж.

Предвид на изявеното желание от негова страна това да стане днес в 19,00 ч., Бюрото на Великото Народно събрание се съгласи с това негово съображение. И ние ви предлагаме да обърнем дневния ред и да бъдете тук, разбира се, малко по-рано преди 19,00 ч., за да започнем точно в 19,00 ч. В 18,45 ч. Дотогава комисиите, които бяха предвидени след неговото изложение, да пристъпят да работят сега.

Във връзка с това давам думата на Гиньо Ганев да видите как се оформя разпределението на работата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Досега има такова уточняване от ръководствата на комисиите:

Законодателната комисия е излъчила две свои работни групи, които ще работят сега следобед до пленарното заседание. И те ще решат кога да продължат по-нататък.

Комисията по икономическата политика веднага след като завършат тези съобщения се събира в зала "Запад" да продължи работата по собствения си дневен ред.

Комисията, която излъчихме тук във връзка с някои уточнявания по назначаване и освобождаване на съдии, се събира веднага сега в стая N 6 на партера. Напомням нейния състав: Александър Джеров, Любен Корнезов, Георги Марков, Елена Кирчева, Димитър Георгиев и Емил Чавдаров.

Комисията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите сега ще се събере в Огледалната зала, за да обсъжда проектопрограмата на правителството.

Постоянната Комисия по аграрната политика и реформите в селското стопанство ще има също свое заседание от 15,30 ч. Те са посочили зала "Изток", ако тя е свободна. Ще обсъждат също проектопрограмата на правителството.

Има ли председатели на други комисии, които да дойдат тук и да заявят, да съобщят кога ще заседават при новите обстоятелства?

Заповядайте Вие!

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Моля Комисията по националната сигурност не сме определили в коя зала ще бъде. Но да се съберем сега и ще видим, ако има свободна зала, за да разискваме по програмата и някои други неща.

След малко ще уточним със секретаря, за да видим къде ще се съберем.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: С други думи: тези комисии, за които сега се правят съобщения, включително и Вашето.

КРЪСТЬО ГОРАНОВ: Искам да кажа, че Комисията по телевизията и радиото, както се договорихме, ще започне заседанието си от 15,00 ч. Но молим да ни дадат зала, защото всички зали вече са заети.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Ще се съберете всички във фойейто и там се прави сега разпределение.

АЛЕКСАНДЪР СТРЕЗОВ: Моля Комисията по външната политика да се събере във фойейто. Ясно е, че зала трябва да си вземаме някак.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Временната комисия по решаването на някои социални проблеми на българското студентство ще заседава утре, петък, от 9,00 ч. в тази сграда. Ще бъде уточнено допълнително мястото на пейното заседание.

И така до 18 ч.45 м.

(Открито в 19 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Уважаеми народни представители! Както знаете, точка първа и единствена от нашия дневен ред се отнася до изложението, което Председателят на Републиката господин Жельо Желев трябва да направи пред Великото Народно събрание.

Каня Председателя на Републиката господин Жельо Желев да направи пред Великото Народно събрание изложение във връзка с посещението си в Съединените американски щати и във Франция.

Моля господин Жельо Желев да бъде поканен да влезе.

(Президентът на Републиката влиза в залата, посрещнат от народните представители станали прави и с бурни ръкопляскания)

Има думата Председателят на Републиката.

ЖЕЛЬО ЖЕЛЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители, дами и господа! Нашата обиколка в Съединените щати и Франция си поставяше различни задачи. Ние искахме преди всичко да променим образа на България в очите на външния свят, да го променим не с декларации

и уверения, а преди всичко като разкажем за делата на нашия народ чрез всичко онова, което той постигна в борбата за демокрация. Искяхме да покажем на политическите среди на Запад и специално в Съединените щати и Франция, че в България живее народ, който подобно на другите народи в Източна Европа, води драматични борби за демокрация и за възвръщане на своята икономика.

Колкото бавни и спорадични да изглеждат на пръв поглед промените в тази страна, за по-малко от една година бяха извършени големи изменения, които по същество разрушиха политическата структура на предишната тоталитарна система и направиха необратими процесите на демократизация. Нашите усилия да променим облика на България не бяха нещо самоцелно. Създавайки един по-добър образ на страната чрез истината за нея, ние искахме да засилим вниманието и съчувствието към нея, готовността да и се помогне, нейните усилия да бъдат подкрепени както политически, така и финансово, и технологически, за да можем с помощта на развитите страни по-лесно и по-безболезнено да осъществим прехода от плановото държавно стопанство към свободната пазарна икономика.

Искахме също така да осигурим колкото е възможно повече хуманитарна помощ за страната поради обстоятелството, че тя се оказа сред най-тежко засегнатите от кризата в Персийския залив и това съвсем не беше просия, нито пък някаква тъмна сделка, както някои недоброръчени весникари писаха, а напълно законно искане, предвидено в съответен член на Устава на Организацията на обединените нации. В такива случаи засегнатата страна трябва да бъде компенсирана и подпомогната от другите страни - членки на съответната организация. На това именно се основаваха нашите искания за петрол, фуражно зърно, месо, масло, детски храни, медикаменти.

Желаехме също така, променяйки представата за нашата страна, да създадем по-благоприятни предпоставки за интегрирането и в най-важните европейски и световни икономически и политически структури, тъй като това е важно условие както за излизането от кризата, така и за успешния преход към пазарна икономика, а и за цялостния просперитет на страната.

Обвързването на страната с международните икономически институции е преди всичко гаранция за необратимост на прехода към пазарна икономика. Веднъж ангажирали се и формално с тези институции, каквито трудности и бариери да срещнем по пътя си, каквито и сътресения да преживеем, ние ще бъдем принудени да вървим напред.

Най-после, богатите възможности за срещи и разговори, за публични изяви и разисквания, които обиколката в Съединените щати и Франция предлагаше, даваше и шанса да проверим променените критерии на нашата външна по-

литика - доколкото те работят и се ползват с уважение. Четиридесет и петата сесия на Организацията на обединените нации чрез струпуването на много държавни ръководители даваше отлични възможности за това. Тук можеха да се правят всички видове срещи и разговори.

Срещите, които нашата делегация проведе, биха могли да бъдат подредени в няколко основни групи:

Първо, срещи с балканските ръководители: с президента на Република Турция Тургут Йозал, с президента на Румъния Йон Илиеску, с президента на Югославия Йович, с външния министър на Гърция Андонис Самарас.

Основна тема в тези разговори беше балканското сътрудничество, укрепването на добросъседските отношения, възможностите за разширяване на двустранното сътрудничество. Нов елемент бяха възможностите да се инвестира в България, която поема прехода към пазарна икономика. Особен интерес в това отношение проявяваха Гърция и Турция.

В разговорите с президента Илиеску наред с добрите неща неизбежно изплува и темата за систематичните обгазявания на Русе. Получихме твърдото обещание, че въпросът ще бъде решен в скоро време, макар той да беше отново обвързан с експертизи и с по-цялостно решаване на проблемите на екологията в този район.

В разговорите с югославския президент Йович на преден план изплува т.нар. македонски въпрос. Ние му казахме, че нямаме никакви претенции към Югославия. За нас този въпрос е изкуствено създаден, измислен и че е добре да се въздържа от това да изнасяме вътрешните си проблеми навън. В това отношение правото на населението на самоопределение е основен критерий в политиката ни по националния въпрос. Никой в България няма право да диктува на населението в Република Македония как да се самоопределя по национална принадлежност. Това си е негова работа и негово право, както и никой на територията на Югославия, включително и на Република Македония няма правото да преписва на нашето население от Пиринския край как да се самоопределя. Не трябва също изкуствено или преднамерено да се смесва историческият с политическия аспект на националния въпрос, в дадения случай на македонския, за да не се приспособява или фалшифицира историята в угода на политическата конюнктура.

Това бяха основните моменти от разговорите, по които се създаде общо съгласие.

Другата серия разговори бяха с ръководители на някои от бившите социалистически страни от бившия социалистически лагер. Става дума преди всичко за разговори с президента на Чехословакия Вацлав Хавел и министър-пред-

седателя на Полша Тадеуш Мазовеcki. Два основни момента имаше в тези разговори. Тъй като и двете държави се движат малко по-напред от нашата страна в икономическите реформи, за нас интерес представляваше техният опит в приватизацията - положителното и негативното в този опит.

И вторият въпрос се отнасяше до оползотворяването на икономическото и политическото наследство на отиващата си система и отиващите си структури, с които ние бяхме и все още продължаваме да сме обвързани.

В отделна категория бих поставил разговора с министъра на външните работи на Съветския съюз г-н Шеварднадзе. Това беше напълно откровен и доброжелателен разговор, за което сме му благодарни. Ние описавме катастрофално тежкото положение, в което се намира нашата икономика, което е резултат не само на кризата в Персийския залив, но също така с и следствие от ненормално тесните икономически връзки между двете страни. Две трети от нашата външна търговия е свързана със съветския пазар. Почти всички наши заводи и енергийни източници са били предварително разчетени върху съветските ресурси. При това положение кризата, която съветската икономика преживява сега, не можеше да не се отрази много остро и върху нашата икономика.

Решението на СИБ от Нова година за разплащане в твърда валута, ни изправя пред пълна катастрофа. Още повече като се има предвид и нашият огромен външен дълг. Ето защо ние помолихме г-н Шеварднадзе, ако е възможно, за България предвид на нейната уникално тясна обвързаност със съветската икономика, да се направи изключение - да се даде известна разсрочка, един преходен период, през който България да продължи да се разплаща по стария начин, за да можем през това време да се подготвим за новия тип икономически взаимоотношения, когато и ние ще купуваме суровините с твърда валута.

Като реформатор Шеварднадзе прояви пълно разбиране и съчувствие към нашите затруднения и обеща да разговаря както с президента Горбачов, така и с другите съветски ръководители на България да се помогне в този смисъл. Във връзка с това бих искал да добавя също, че по министър-председателя Андрей Луканов изпратих лично послание до Михаил Горбачов и го поканих да посети нашата страна. Поканата беше приета с благодарност, в отговор на което аз също бях поканен да посетя Съветския съюз. Също съм благодарен за тази покана. Мисля, че е настъпило времето, когато можем да изграждаме еднакво близки приятелски отношения както със Съветския съюз, така и със Съединените щати. *(Ръкопляскания от страна на СДС)* Заслужават специално да бъдат отбелязани срещите и разговорите с ръководителите на три европейски страни: министър-председателя на Швеция Ингмар Карлсон, министър-пред-

седателя на Норвегия Ян Сюс и министъра на външните работи на Австрия Алой Мок, както и министъра на външните работи на Иран господин Велаяти. Макар да имаха предимно информативен характер, тези разговори също биха могли да допринесат за разширяването на икономическото сътрудничество с нашата страна и преди всичко за привличането на инвестиции към една отваряща се за външния свят европейска страна.

Най-важни, разбира се, бяха срещите с администрацията на Съединените щати във Вашингтон, в Министерството на търговията, в Министерството на земеделието, на здравеопазването, на правосъдието, срещата със заместник-държавния секретар по въпросите на Източна Европа Лоурънс Игълбъргър, среща със сенатора Робърт Доул, както и с други сенатори и конгресмени. Естествено най-високата точка бележи посещението при президента Джордж Буш в Белия дом, което беше възприето като едно признание за усилията на нашия народ по пътя на демокрацията. В отговор на краткото описание на опова, което е направено в България, президентът Буш каза, че всичко, което става в Източна Европа, е възбуждащо и то силно завладява въображението на американците. Голямо значение имаха също така срещите с бизнесмени и финансисти. Например в Търговската палата на Съединените щати с нейния директор Ричард Лешър, заместник-директора Ричард Рап, познат на нашата публика, икономическия съветник на президента Буш Майкъл Боскин и други. В телекомуникационната компания "Спирит интернешъпъл", с която подписахме протокол за посещението, в училището за бизнес в Лос Анжелос, където имахме закуска с около 30 видни бизнесмени, които проявиха жив интерес към нашата страна и възможностите за инвестиране.

За формирането на друга представа за България определено значение имаха срещите и дискусиите ни с такива мозъчни тръстове на Съединените щати като Съвета за външна политика в Ню Йорк, "Ренд корпорейшън" в Лос Анжелос, Националният републикански институт във Вашингтон, Комитета за външни отношения при Камарата на представителите и т.н.

Не на последно място, контактите със средствата за масова информация: работен обяд с редакционната колегия на "Вашингтон пост" по покана на собственичката Катрин Хрехъм, работен обяд с редакционната колегия на "Лос Анжелос таймс", който се готвеше преди нашето заминаване да пусне цяла страница за България, интервю с Националното обществено радио във Вашингтон и т.н.

Не мога да не спомена и посещението в Бостън, което макар да беше за един ден, благодарение на добре организираната от българите програма, ние можахме да установим връзка с преподавателите на Масачузетския техноло-

гичен институт и с ръководството на Харвардския университет, да разкажем доста неща за нашата страна, както и да научим неща, важни за нас. Чрез нас беше отправена покана за отиването на студенти, аспиранти и научни работници на специализация в тези две световно известни научни заведения.

Всички тези срещи, разговори, оживени дискусии в различни среди, институции, учреждения, средства за масова информация допринесоха за промяна на представата за България. В някои случаи за някои хора това беше претоткриване на България. Ние смятаме това за един от най-важните резултати на извършената обиколка.

Отделно място и специално внимание заслужава посещението във Франция. Макар то да продължи ден и половина, беше наситено също с изключително много и ползотворни срещи. Първата среща стана още след пристигането - това беше срещата с председателя на Националното събрание Лоран Фабиус. Разговорът беше за възможностите за парламентарно сътрудничество. Постигнато бе споразумение за техническа и юридическа помощ, за обмяна на парламентаристи и висши служители на двете законодателни институции. Работна закуска с Роланд Дюма, министър на външните отношения на Франция, на която присъствава и Кери дьо Бюсе, държавен секретар по културния обмен - обсъдиха се конкретни проблеми по обмена в областта на висшето образование, научните изследвания, разгледаха се подробности около откриването на културни центрове съответно в София и Париж, създаване на Френски културен институт в България. Среща с министъра на външно-икономическите отношения на Франция Жан-Мари Рож. На тази среща се разгледа състоянието на търговския обмен с Франция и осъществяване на последните кредити, отпуснати на нашата страна, които в момента се доуточняват. Доставка на хранителни продукти - месо, мляко на прах и други.

Среща с министъра на социалните грижи и солидарността - Клод Евен. Постигнато бе споразумение за размяна на работни екипи между съответните държавни институции за изработване на проекти, свързани с реструктуриране системата на здравеопазване в България, създаване на частния сектор, изграждане на нова система за социално осигуряване.

Министърът на вътрешните работи Пиер Жок: разгледаха се подробности около избори на органи за местно управление, както и необходимостта от сътрудничество с Франция в областта на децентрализацията на местното управление в работата на полицията.

С държавния секретар по проблемите на франкофонията - Анри Деко - на нашата страна се дава реална възможност за присъединяване към групата на 44-те франкофонски държави, което означава активно участие в разпространения

обмен с тези страни.

Среща с държавния секретар по проблемите на плана - Леонел Столерю - постигна се споразумение за работа в рамките на смесените експертни групи - български и френски икономически експерти, по начините на извършване на прехода към пазарна икономика.

Също така среща с председателя на Комисията на Европейската общност Жак Делор, с който се обсъдиха подробности около отпускането на незабавна хуманитарна помощ от страните - членки на Европейската общност. Възбуждаща беше и срещата с френски и български интелектуалци, между които: Юлия Кръстева, Жюл Мартине, председател на Асоциацията за страните от Централна и Източна Европа и т.н.

При срещата с президента Франсоа Митеран отново беше потвърдено неговото приятелско и изключително доброжелателно отношение към нашата страна, към процесите на демократизация, които се извършват в нея, към разширяването и задълбочаването на френско-българските културни връзки. Като човек, който с посещението си през 1989 г. в нашата страна даде своеобразен тласък на демократичните процеси, той е запазил и сега съвсем свежи спомените си за това посещение. Ние бяхме много изненадани, когато той възпроизведе съвсем точно три от най-интересните въпроси, които студентите са му задали в аудитория 65.

Като израз на особеното си благоразположение към България, през време на двучасовия обяд президентът Митеран отдели четиридесет минути за разговор, както се казва "тет а тет", по време на който той искаше да научи повече подробности за процесите в страната, за кризата, за трудностите, неотложните пужди, за нашата позиция по събитията в Персийския залив. Той беше много доволен, когато разбра, че тя още от началото е била твърда и последователна и че в България се обсъжда въпросът за евентуално изпращане на ограничен военен контингент като израз на нашата твърда решимост да застаем зад резолюцията на Съвета за сигурност.

Понеже много пъти ставаше дума за кризата в Персийския залив, за нашето отношение към нея, за евентуалното изпращане на военна част в този район, бих искал по-цялостно и принципно да изложа нашето становище.

Ние не сме военнлюбци, които искат да дрънкат оръжие. На една малка страна като България, при това до такава степен ангажирана със своите проблеми, на всичко отгоре и не прилича. Напротив, ние сме за мирно разрешаване на конфликта в Персийския залив. Ние предпочитаме хиляди пъти мирното разрешение пред военното. Затова бихме желали възелът на противоречията в този район да се разреши без да се пролее нито една капка кръв.

Нашите дългогодишни икономически и политически връзки с арабските народи, сътрудничеството ни с тях, в това число разбира се и с Ирак, ни карат да бъдем най-доброжелателно настроени към тях. Затова първи бихме приветствували едно арабско решение на конфликта, стига то да бъде реално осъществимо и ефективно. Първи бихме приветствували и президента Саддам Хюсеин, ако той пререша първоначалното си решение и изтегли войските си от Кувейт. И бихме разглеждали такова решение не като израз на слабост и малодушие, а като проява на политическа зрелост и мъдрост. И мисля, че ние няма да бъдем единствените, които ще приветствуват подобно развитие на нещата.

Но докато това не стане и за да стане, ние сме длъжни да подкрепяме резолюциите на Съвета за сигурност, да спазваме строго наложеното ембарго и да изпратим ограничен контингент. С това ние показваме, че сме готови не само да спазваме, но и да защитаваме свещените принципи на Организацията на обединените нации, гарантиращи суверенитета и териториалната цялост на всяка малка страна, където и да се намира тя по света.

България също е малка страна, която лесно би могла да стане жертва на агресия. И ако в международните отношения се позволява както в джунглата по-силните да поглъщат по-слабите, тя трудно би могла да избегне своята трагична участ.

Тези съображения са до такава степен важни днес, като се има предвид, че предишните гаранции на нашата национална сигурност и териториална цялост постепенно изчезват. Досега ние намирахме тези гаранции във Варшавския договор, на който нашата страна е член и на двустранния договор със Съветския съюз. Но Варшавският договор като военен съюз се разпада. Следователно, не може повече да изпълнява ролята на такъв гарант. Другият ни гарант - Съветският съюз, също преживява трудни времена. Демократичният процес в тази страна неизбежно води до дълбоки промени в досегашната държавна структура.

И тук не става дума за съветските ръководители - реформатори като Горбачов, Елцин, Шеварднадзе и пр., в добрата воля на които ние не се съмняваме, а за обективен процес, който се развива въпреки и независимо техните намерения, именно за обективен процес, който при определени обстоятелства може да ги лиши от възможността да бъдат гаранти.

Това веднага ни изправя пред необходимостта да търсим нови и достатъчно, без да се отказваме разбира се от старите, надеждни гаранции за нашата национална сигурност и териториална цялост. И за щастие този път, следствие на развитието на международните отношения, на универсализацията им, на

тяхната демократизация и хуманизация ние можем да ги търсим не в привързването към една велика сила, на която да ставаме сателит или маща в борбата и с други политически блокове и групировки, както бяхме с Германия преди и по време на Втората световна война, и със Съветския съюз след войната, а като се интегрираме в единната европейска и световна общност. На практика това означава най-напред да демократизираме максимално нашата страна, като я отворим икономически и политически към външния свят, като я интегрираме във всички европейски и световни икономически и политически структури. И на второ място, като спазваме строго принципите на Организацията на обединените нации и изпълняваме ангажиментите си спрямо нея.

В новите условия именно дееспособността на световната организация може и трябва да бъде гаранция за суверенитета и териториалната цялост на всички държави в света, малки и големи. Онези, на които такава гаранция се вижда сфимерна, прекалено обща и абстрактна, за да бъде реална, аз все пак бих си позволил да ги приканя да се вгледат малко по-внимателно в онова, което става в района на Персийския залив. Когато Съединените щати, Съветският съюз, Англия, Франция, Германия, Италия и т.п. се обединяват срещу агресията и са готови със сила да я премахнат, за да възстановят справедливостта, това означава, че светът навлиза в нова ера на междудържавните отношения, където за суверенитета на отделните страни ще има планетарни гаранции и те повече няма да бъдат принуждавани да стават сателити на една или друга велика сила, за да отстояват своята независимост. *(Ръкопляскания в блока на СДС)* А на онези, които смятат моята позиция за прекалено войнствена, ще си позволя да им напомня, че като държавен глава, чл.92, т.10 на Конституцията ме задължава да осигурявам националната сигурност на страната. Когато досегашните гаранции започват да се разрушават, аз съм длъжен да търся нови гаранции и тези гаранции освен в поддържането на нашите Въоръжени сили на равнището на т.нар. разумна достатъчност, трябва да се търсят в строгото спазване на принципите на Организацията на обединените нации, в твърдата защита и отстояване на международните правни норми, в които са залегнали тези принципи.

В този смисъл нашата твърда позиция по събитията в Персийския залив, осъждането на агресията, настояването за безусловно изтегляне войските на Ирак от Кувейт, за възстановяване законното правителство на Кувейт, готовността в рамките на международните въоръжени сили да бъде изпратена българска военна част, представлява преди всичко подкрепа на световната организация, на нормите на международното право, а чрез това и на нашата собствена национална сигурност. *(Ръкопляскания в блока на СДС)*

В този смисъл евентуалното изпращане на ограничен военен контингент, което може да се реши единствено от Великото Народно събрание, представлява инвестиция, безценна инвестиция в нашата собствена национална сигурност. Повтарям, България е също малка страна и лесно може да стане жертва на агресия. Затова и аз без каквото и да било колебание предлагам на Великото Народно събрание да вземе съответното решение на основата на доброволческия принцип. *(Ръкопляскания в блока на СДС)*

Позволявам си също да поздравя онези хиляди български граждани от различни социални слоеве, с различни професии, които са се записали за доброволци, водени от съзнанието, че по този начин допринасят за приобщаването на нашата страна към семейството на цивилизованите народи, както пишат някои от тях, или да измият лицето на своята родина - както пишат други.

Във връзка с евентуалното изпращане на военна част в района на Персийския залив, в мое отсъствие невярно беше предадена информация от Вашингтон. Било е обявено, че аз съм взел произволно решение по този въпрос и че изпращането на военна част било въпрос на дни. Мисля, че поне тази част от Конституцията, която се отнася до моите пълномощия, познавам добре, за да не си позволя такъв произвол.

Във Вашингтон по повод на запитване аз направих изявления, че у нас този въпрос се обсъжда и че предстои по него да се вземе решение. Имах предвид разискванията, които са правени месец и половина преди нашето заминаване в Съвета за национална сигурност за изпращане на военно-медицинска част и транспортни самолети в Суадитска Арабия, за извозване на бежанци от Азия и Африка. И по-късно - инициативата на двама народни представители от Великото Народно събрание, които, доколкото зная, бяха събрали над 100 подписа на народни представители от всички политически групировки за изпращане на военна част.

Така че никой не е вземал решение по този въпрос, превишавайки си правата. Такова решение трябва да вземе Великото Народно събрание, което, повтарям, е единствено компетентно да се произнесе по този въпрос. *(Ръкопляскания в залата)*

И аз мисля, че понеже се касае за изключително важно и отговорно решение с историческо значение за страната, гласуването трябва да бъде поименно, а не анонимно. *(Ръкопляскания в блока на СДС, възгласи: "Браво"!)*

Във връзка с всичко това стои въпросът за връщането на нашите сънародници на работа в Ирак. Ние сме правили, в момента правим и ще продължим да правим всичко възможно за облекчаването на тяхната съдба, както и за връщането им в родината. Тук не е мястото да изреждам направеното и онова, ко-

ето в момента се прави. Но смятам за напълно уместно министърът на външните работи да даде изчерпателна информация по този въпрос, за да не се създава в нашата общественост впечатлението, че сме ги забравили и не се интересуваме от тяхната съдба. Ще кажа само, че действуваме чрез Комитета за санкции при Съвета за сигурност, чрез Съединените щати, чрез Съветския съюз, както и пряко. Предстои също в близки дни да бъде изпратена правителствена делегация на високо равнище.

И накрая бих искал да отговоря на въпроса, който мнозина навярно си задават: "С какво конкретно тази обиколка е допринесла за България, за облекчаването на нейните трудности в този кризисен период и за успешния преход към пазарната икономика."

Сред конкретните неща, които мога да спомена, ще отбележа следното:

Първо. Подписаха се договори за сътрудничество на нашата страна с Американския корпус на мира, от което нашата страна ще има определени културни придобивки. Второ. Беше подписана декларацията на Световната среща за децата и плана за действие до 2000 година, където посмаме определени ангажменти за създаването на много по-благоприятни условия за подрастващото поколение.

Трето. Рекордно бързо приемане на България в Международния валутен фонд.

Тук искам да поясня следното. Това не е наша заслуга изцяло, тъй като за това преди това работи правителството. Но ускоряването на този процес беше свързано с нашето посещение. *(Ръкопляскация от народни представители на СДС)*

Четвърто. Бързото сключване на търговска спогодба между България и Съединените американски щати, за което ние пледирахме на всички срещи, с перспектива в най-скоро време нашата страна да получи статута на най-благодетелствуванa нация в търговията със САЩ. *(Ръкопляскация от народни представители на СДС)*

Пето. Твърдото уверение от страна на американското правителство за оказване на хуманитарна помощ както директно от САЩ, така и чрез Групата на 24-те.

Шесто. Установяване на контакти с Масачузетския технологичен институт и с Харвардския университет в Бостън с обещанието още през следващата година да бъдат поканени 3-4 български студенти, а впоследствие и много по-широко сътрудничество с възможност за обмяна на студенти, аспиранти и други научни работници.

Седмо. (Мисля, че това е най-важното, тъй като е предпоставка за всичко

останало.) Обръщане на американското обществено мнение в полза на България, нескривана симпатия към демократичните процеси в страната, а в много случаи ентусиазъм да се помага на младата демокрация.

Но за да не бъде голословен, ще си позволя да оглася основното съдържание от писмото, което ми бе връчено от Държавния департамент:

"Като начало ще доставим на България 100 000 тона царевица по раздел 416, като се ангажираме да платим разносните по транспортирането през океана. *(Ръкоплясания от народни представители на СДС)*

В новия ни преглед на нуждите от храни в Централна и Източна Европа на България ще бъде отделено особено внимание. Освен това ще препоръчаме на Групата на 24-те да се занимае с положението на България на заседанието си на 25 октомври т.г. в Брюксел.

2. Бихме искали в тясно сътрудничество с вас да разработим стратегия за решаване на енергийните ви нужди. Смятаме, че ще е полезно също да работите и с Международната агенция по енергията, Международната банка за възстановяване и развитие, тъй като и двете организации имат опит в тази област.

Ние провеждаме консултации с Европейската общност, Международната банка за възстановяване и развитие и Международната агенция по енергията, по регионална енергийна програма и екип от експерти може би скоро ще бъде в състояние да започне с вас дискусии по енергийни въпроси, включително ефективност и конверсия на енергията. *(Ръкоплясания от народни представители на СДС)*

Освен тези две непосредствени нужди ви предлагаме следния списък от области, където можем да работим заедно с други донори:

- съдействие при провеждането на правни реформи в областта на конституционното, наказателното и гражданското право, които ще укрепят многопартийната демокрация и гарантират правата на гражданите. Във връзка с това Американската асоциация на юристите ще проведе конференция във Вашата страна в края на годината;

- съдействие при изработването на стратегията и законодателство в области, като банковото дело, приватизацията и аграрната реформа. Разбираме, че правителството сега разработва съответно законодателство;

- техническа помощ в областта на околната среда. Бихме могли да осигурим експерти, които да помогнат да се установят приоритети и да се реши по кои проблеми на околната среда САЩ биха могли да ни бъдат най-полезни. Приветствуваме България за участието и в Регионалния екологичен център, открит наскоро в Будапеща. Доволни сме, че България е представена в Съвета на попечителите от Петър Берон от "Екогласност", председател на Съюза

на демократичните сили. *(Ръкопляскания от народни представители на СДС)*

- техническа помощ за независимите средства за масова информация, нов неправителствен център за независими средства за масово осведомяване - Международен фонд за масмедиите, бе създаден с цел пряко подпомагане на радио-телевизионни и вестникарски организации;

- обучение в бизнес и пазарна икономика. Замисляме голяма регионална инициатива за обучение в областта на бизнеса и пазарната икономика и бихме желали да проведем предварителни дискусии относно провеждането на тази инициатива в България;

- техническа помощ в селското стопанство и агробизнеса. Можем да помислим за възможна техническа помощ в областта на селското стопанство и селскостопанския бизнес с ударение върху развитието на частен селскостопански сектор;

- техническо съдействие в разработването на пазар за жилища. Можем да бъдем от полза при определяне на юридическата страна и правното регулиране на частен пазар за жилища, както и при финансирането и строителната промишленост, необходими за поддържането на мощен пазар за жилища;

- техническа помощ при реконструкция на предприятия. Ако желаете, готови сме да обсъдим програма, при която американски консултанти ще работят с местните си партньори за реконструкция на предприятията, определени за приватизация;

- техническа помощ във финансовия сектор. Готови сме да проучим възможности за предоставяне на технически експерти в области, като данъчната политика, приватизация, банково дело, пазари на капитали или свързани с тях финансови области."

И накрая бих искал да използвам тази висока трибуна, за да изразя своята благодарност към президента на Съединените американски щати Джордж Буш, президента Роналд Рейгън и президента на Франция Франсоа Митеран за щедро предлаганите възможности за помощ и равноправно сътрудничество във всички области на социалния живот.

Благодаря за вниманието. *(Продължителни ръкопляскания - предимно от народните представители на СДС, които стават прави)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Уважаеми госпожи и господа народни представители! Разрешете ми от ване име да изкажа на Председателя на Републиката д-р Желю Желев нашата благодарност за направеното обстойно и съдържателно изложение във връзка с неговото посещение в Съединените американски щати и Франция.

Ние смятаме, че изложението, което изслушахме, е от особена важност и

то следва да бъде обсъдено в комисиите по външната политика и по националната сигурност.

Още веднъж благодаря Ви, господин Председател на Републиката, за това че само няколко дни след Вашето завръщане в страната намерихте за възможно да ни запознаете с резултатите на Вашата мисия в Съединените американски щати и Франция и с резултатите от многобройните Ви срещи и разговори.

Благодаря Ви. *(Ръкопляскания)*

Закривам официалната част на заседанието.

Ще бъдат направени няколко съобщения.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Моля за тишина в залата. Госпожи, господа! Малко внимание!

Както е установено, в петъчния ден Бюрото на Великото Народно събрание иска да спазва практиката да се правят отговори на поставени питання от народните представители. Затова утре се предлага на пленарното заседание на Великото Народно събрание, което ще започне от 10,00 часа, да се изслушат питання и отговори по тях на министрите Пенчо Пенев - министър на вътрешните работи, Ангел Джамбазов - заместник-министър на правосъдието, Тодор Пандов - министър на земеделието и хранителната промишленост, Матей Матеев - министър на народната просвета, Иван Кръстев - министър на строежите и териториалното устройство, Александър Александров - министър на околната среда и Атанас Попов - министър на транспорта.

В проекта за дневен ред, който утре ще ви бъде раздален, ще бъдат отбелязани и имената на народните представители, поставили питаннята, на които тези министри ще дадат отговори. Добре трябва да се разбере, че тази главна точка утре в дневния ред, засега единствена, може да бъде осъществена, ако и тези народни представители, които развиват питаннята, и отговорите на министрите бъдат концентрирани и бъдат по-добре поставени тук. Това е предложението на Бюрото за утре.

Възможно е, ако двете парламентарни комисии - така, както преди малко беше уточнено в думите на председателя на Великото Народно събрание, са готови със свои предложения по изложението на д-р Желю Желев и предложат някакъв проект за документ, той също с вашето съгласие и с вашия глас да бъде включен в дискусиата утре. Но засега това са питаннята и отговорите по тях.

Чуйте няколко съобщения.

Членовете на Комисията по труда, социалната защита и осигуряването на гражданите ще заседават утре - 12 октомври, от 8,30 ч. тук, в сградата на Вели-

кото Народно събрание.

Комисията по телевизията и радиото ще заседава също утре от 9,00 ч. в тази сграда.

Комисията по правата на човека и националния въпрос ще започне обсъждане по програмата на правителството утре, петък, от 14,00 ч. На тази тяхна среща и на това тяхно заседание се кани министърът на вътрешните работи г-н Пенчо Пенев. Тази комисия ще заседава още в понеделник, 15 октомври, от 10,00 ч. сутринта и на това свое заседание те канят министъра на външните работи г-н Любен Гоцев. И третото заседание на тази комисия: пак в понеделник, но вече от 14,00 ч. следобед. На това заседание те канят заместник-министъра на правосъдието г-н Ангел Джамбазов. Едно уточнение - и трите заседания на Комисията по правата на човека са в зала 510 в сградата на Президентството.

Току-що дойде едно съобщение. Комисията по националната сигурност се свиква на заседание утре в 8,30 ч., вероятно в тази сграда. Нали така, г-н Неврокопски?

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Да, да, тук ще бъде.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Едно последно уточняване. Съобщение, че парламентарната група на Българската социалистическа партия ще има заседание във вторник, 16 октомври, от 18,00 ч. в зала 130 на Партийния дом.

Преди малко на народните представители беше раздаден текст, наречен "Законодателна основа на програмата за по-нататъшното демократизиране на обществото и ускоряване на прехода към пазарна икономика". Понеже не е посочено нищо повече към този текст, напомням, че това е приложение към проектопрограмата на правителството, за да се видят вижданията на Министерския съвет по законодателните приоритети. Те също подлежат на дискусия заедно с целия проект за програма.

Утре Законодателната комисия ще има заседание непосредствено след приключването на пленарното заседание на Великото Народно събрание.

Искам да напомня още веднъж, че комисията по подготовката на Конституцията съвместно със Законодателната комисия ще заседават понеделник от 9,30 ч. тук, в тази сграда, във връзка със законопроектите за изменение и допълнение на действащата сега Конституция.

В последния момент г-н Стрезов прибърза, за да се съобщи още, че Комисията по външната политика ще заседава утре от 8,30 ч., заедно с Комисията по националната сигурност в тази сграда. Струва ми се, че други съобщения няма.

Заседанието, господин председател, се закрива. *(Звъни)*

(Закрито в 20 часа)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Н.Тодоров